

“คุยกะกะห์” กระบวนทัศน์ของกลุ่มสตรีมุสลิม
ผ่านรอยเย็บสู่งานศิลปะสร้างสรรค์

Conversations With Kakah: The Paradigm of
Muslim Women Through Stitches into Creative Art

คีตดา อีสรัน / Keeta Isran¹

ภูวนาท รัตนรังสิกุล / Phuvanart Rattananungsikul¹

Received: Feb. 28, 2025 Revised: May 10, 2025 Accepted: Jul. 18, 2025

บทคัดย่อ

“กะห์” เป็นคำเรียกที่คุ้นเคยและได้ยินมาตั้งแต่เด็กในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมักถูกเรียกด้วยคำนำหน้าว่า “กะห์” (Kakah) คำนี้ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกชื่อเท่านั้น แต่ยังสะท้อนเส้นทางวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมที่อยู่ภายใต้บริบทของศาสนาและความเชื่อทางสังคม บทความนี้มุ่งเน้นศึกษากระบวนทัศน์ของกลุ่มสตรีมุสลิมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะบทบาทที่ถูกกำหนดตามระบบคิดและความเชื่อที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของพวกเธอ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และศิลปะ การศึกษานี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participatory Action Research) ผ่านกิจกรรม สร้างสรรค์ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนา และการลงมือทำงานศิลปะ โดยมีผู้เข้าร่วมการวิจัยจำนวน 23 คน ซึ่งเป็นสตรีมุสลิมจากชุมชนต่าง ๆ การวิจัยดำเนินการผ่านขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) การเลือกใช้เครื่องมือวิจัย

¹สาขาวิชา ศิลปะและการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Department of Cultural Arts and Design, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และการจัดเวิร์กช็อปเชิงสร้างสรรค์ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลผ่านกิจกรรม “KAKAH” ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสะท้อนมุมมองของตนเองเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในสังคมผ่านกระบวนการเย็บปักถักร้อยและศิลปะพื้นถิ่น ซึ่งเป็นภาษาของการสื่อสารทางวัฒนธรรมที่ทรงพลัง

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดพื้นที่ปลอดภัยในการพูดคุยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะช่วยให้กลุ่มสตรีมุสลิมสามารถสะท้อนเรื่องราวชีวิตและมุมมองทางสังคมของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนช่วยสร้างการตระหนักรู้ถึงบทบาทและคุณค่าของพวกเธอในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ศิลปะยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างดุลยภาพระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและความคิดร่วมสมัย อันนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินชีวิตที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมในปัจจุบัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงไม่เพียงแต่เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของสตรีมุสลิม แต่ยังเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์พื้นที่แห่งการสื่อสารผ่านศิลปะ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับบริบทอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดบทบาทและความหมายของชีวิตผู้หญิงในสังคมมุสลิมยุคใหม่

คำสำคัญ : มุสลิมะห์ กะห์ กระบวนทัศน์ ศิลปะสร้างสรรค์

Abstract

“Kah” is a familiar word that has been heard since childhood in Muslim societies, especially among Muslim girls who are often called with the title “Kah” (Kakah). This word is not only a form of address, but also a reflection of the way of life of Muslim women within the context of religion and social beliefs. This article focuses on studying the paradigm of Muslim women that have changed over time, especially the roles determined by the thought system and beliefs that affect their daily lives in terms of society, culture,

and art. This study used the participatory action research process through creative activities that involved exchanging ideas, conversations, and doing art work with 23 research participants who were Muslim women from various communities. The research proceeded through important steps including 1) defining the population and samples, 2) choosing research tools such as interviews and observations and organizing creative workshops, and 3) collecting data and analyzing the results through the “KAKAH” activity that allowed participants to reflect on their perspectives on the role of women in society through the process of embroidery and local arts, which are powerful cultural communication languages.

The study found that providing a safe space for discussion and creation of art allowed Muslim women to reflect deeply on their life stories and social perspectives. It also created awareness of their roles and values in changing contexts. In addition, art acted as a medium to create a balance between traditional culture and contemporary ideas, leading to the development of a flexible way of life that is consistent with the identity of contemporary Muslim women. Therefore, this research is not only a study of the change in the paradigm of Muslim women, but also a guideline for creating a space for communication through art, which can be applied to other contexts to promote community participation in defining the roles and meanings of women’s lives in modern Muslim society.

Keywords : Muslimah, Kakah, Paradigm, Creative art

บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน การดำเนินชีวิตของผู้คนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงอย่างชัดเจน แต่เดิมผู้หญิงในหลายวัฒนธรรม รวมถึงสังคมมุสลิม ถูกกำหนดให้มีบทบาทหลักภายในบ้าน เช่น การดูแลครอบครัว เลี้ยงดูลูก และทำหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี อย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงจำนวนมากต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยเหลือครอบครัวและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (ชะรีส์อ์ วาลี, 2557) แม้โลกสมัยใหม่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่อิสลามยังคงมีหลักปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิง โดยกำหนดให้พวกเธอมีหน้าที่สำคัญหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในฐานะบุตร ภรรยา มารดาหรือสมาชิกของสังคม อิสลามให้ความสำคัญกับบทบาทของสตรีมุสลิมในฐานะผู้สร้างสรรค์และดูแลครอบครัวร่วมกับสามี ซึ่งเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่สมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) (ญศ สันตสมบัติ, 2556) โดยบทบาทของผู้หญิงในอิสลามนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่การทำงานภายในบ้าน แต่ยังขยายออกไปสู่การทำงานนอกบ้าน ตราบใดที่สอดคล้องกับหลักศาสนาและไม่กระทบต่อบทบาทสำคัญของพวกเธอ (ฟาริดา สุไลมาน, 2558)

สังคมมุสลิม การทำงานนอกบ้านของสตรีถือเป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับตามหลักการของศาสนาอิสลาม แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ต้องพิจารณา เพื่อความเหมาะสมและปลอดภัยทั้งต่อตัวผู้หญิงเองและต่อสังคมโดยรวม หลักการเหล่านี้เป็นการช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมที่ทันสมัยโดยไม่ละทิ้งหลักศาสนาและยังคงรักษาคุณค่าของความเป็นมุสลิมะฮ์ การทำงานที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้หญิงเป็นสิ่งที่อิสลามให้ความสำคัญ อาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิงตามหลักอิสลามมักจะเป็นงานที่ไม่ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นสตรี เช่น อาชีพครู ช่างเย็บผ้า พยาบาล หรือพ่อค้าแม่ค้าธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งสามารถดำเนินไปได้โดยไม่ขัดกับหลักศาสนา (Muhammad and Nasiruddin, 1998) การทำงานในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่

ไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติของศาสนา แต่ยังส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมอย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกัน การไม่ละเลยหน้าที่หลักภายในครอบครัว ก็เป็นอีกหนึ่งข้อกำหนดที่สำคัญ แม้ว่าสตรีมุสลิมจะสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ แต่ยังคงต้องไม่ละทิ้งบทบาทสำคัญในการดูแลครอบครัว โดยเฉพาะในฐานะภรรยาและมารดา ซึ่งมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เติบโตขึ้นตามแนวทางอิสลาม การดูแลครอบครัวในลักษณะนี้ถือเป็นภารกิจที่สำคัญและไม่สามารถมองข้ามได้ เนื่องจากครอบครัวเป็นรากฐานของสังคมมุสลิมการรักษาเกียรติและคุณค่าของตนเองก็เป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่สำคัญสำหรับสตรีมุสลิมในการทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงมุสลิมต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักศาสนาในทุกสถานการณ์ ทั้งในแง่ของพฤติกรรม การแต่งกาย และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในที่ทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าเธอยังคงรักษาเกียรติและคุณค่าของความเป็นมุสลิมะฮ์ในขณะที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สตรีมุสลิมจึงต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับเงื่อนไขทางสังคมโดยไม่ละทิ้งหลักศาสนา

หนังสือ *The Ideal Muslimah* โดย ดร.มุฮัมหมัด อาลี อัล-ฮาซิมิ (1998) ได้นำเสนอแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิม โดยระบุว่า การเป็นผู้หญิงในอิสลามไม่ใช่เพียงแค่การอยู่บ้าน ดูแลลูก และทำงานบ้านเท่านั้น แต่ยังต้องทำหน้าที่ในการเผยแพร่อิสลาม มีความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและสร้างสมดุลระหว่างชีวิตครอบครัวกับหน้าที่ในสังคม (Amin, 2023) การศึกษาถึงสถานภาพและบทบาทของสตรีมุสลิม ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของพวกเธอตามแนวทางอิสลาม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในบริบทของสังคมมุสลิมมากขึ้น เมื่อผู้หญิงสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคใหม่ โดยยังคงรักษาคุณค่าของตนเองและดำรงชีวิตตามหลักศาสนา สังคมมุสลิมก็จะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงและสมดุล แม้ว่าสังคมปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและทำให้บทบาทของผู้หญิงต้องขยายออกไปมากกว่าการเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว แต่หลักอิสลามยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงในทุกมิติ ทั้งในครอบครัวและสังคม ผู้หญิงมุสลิมสามารถทำงานนอกบ้านได้ トラบไตที่งานนั้นสอดคล้องกับหลักศาสนา ไม่ละเลยหน้าที่ของครอบครัวและ

ยังคงรักษาคุณค่าในความเป็นสตรีมุสลิม การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของสตรีตามแนวทางอิสลาม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดสมดุล ระหว่างชีวิตครอบครัว ศาสนา และสังคม โดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ของความเป็น มุสลิมะฮ์ที่แท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิม ถูกกำหนดขึ้นภายใต้กรอบ ความเชื่อและหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นกระบวนทัศน์สำคัญที่ ช่วยกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้หญิงมุสลิม แนวคิดดังกล่าวสะท้อน ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างหลักความเชื่อ ความเข้าใจ และวิถี ปฏิบัติที่เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ภายใต้กรอบกฎระเบียบของศาสนา (มุฮัมมัด อะลี กุฎบุ, 2561) การวางกรอบบทบาทของสตรีมุสลิมจึงอยู่บนพื้นฐานของ ความสมดุลและการยอมรับในความแตกต่าง อิสลามเน้นย้ำถึงความสำคัญของการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย โดยที่ยังคงรักษารากฐานของหลักศาสนาเอาไว้ (Amin, 2023) การเข้าใจธรรมชาติของความแตกต่างและหลากหลายของ มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดสมดุลในสังคม ทั้งในมิติของศาสนา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม (Muhammad & Nasiruddin, 1998)

แนวคิดของการสร้างดุลยภาพในบทบาทของสตรีมุสลิมจึงมีรากฐานอยู่ บนหลักการที่เรียกว่า “Middle Way Islam” หรือแนวทางอิสลามสายกลาง ซึ่งเน้นการรักษาความสมดุลในทุกด้านของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความสมดุลระหว่าง จิตวิญญาณกับวัตถุ ความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจกับร่างกาย สิทธิกับหน้าที่ ความเป็นปัจเจกบุคคลกับบทบาทในสังคม รวมถึงความสมดุลระหว่างอุดมคติ กับความเป็นจริง อิสลามไม่ได้กำหนดกรอบของสตรีให้ตายตัว แต่เปิดโอกาส ให้เกิดการปรับตัวตามสถานการณ์และยุคสมัย トラบิตที่ยังอยู่ภายในขอบเขต ของศาสนา (The James H.W. Thompson Foundation, 2013) ดังนั้น การเป็น มุสลิมะฮ์ที่ดีจึงไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามกรอบกฎเกณฑ์ของศาสนาอย่างเคร่งครัด เท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่ ยังคงรักษาแก่นแท้ของหลักศาสนาไว้ได้อย่างสมดุล (มุฮัมมัด อะลี กุฎบุ, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของสตรีมุสลิมและผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตในบริบทสังคมปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางกิจกรรมปฏิบัติการเชิงทดลองผ่านกระบวนการวิจัยปฏักฐานศิลปะสร้างสรรค์ของกลุ่มมุสลิมะฮ์ในพื้นที่ชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วิธีการดำเนินวิจัย

กรอบแนวคิด

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของสตรีมุสลิม รวมถึงผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตในบริบทปัจจุบัน โดยใช้กระบวนการสร้างสรรค์เชิงทดลองผ่านกิจกรรมศิลปะ ภายใต้แนวคิด “คุยกะกะห์” ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มมุสลิมะฮ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษานี้เน้นการใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยนำบทสนทนา การทดลอง การตอบข้อคำถาม และการแลกเปลี่ยนแนวคิดของสตรีมุสลิมในช่วงอายุต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม กระบวนการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือ ในการสะท้อนวิถีชีวิตและกระบวนการทัศน์ของสตรีมุสลิมในสังคมร่วมสมัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ กลุ่มมุสลิมะฮ์ ในพื้นที่ชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มประชากรตามช่วงอายุของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชนดังกล่าว จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ 23 คน ซึ่งถูกคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษา มาจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

การทบทวนวรรณกรรมจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความวิชาการ คัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษ ซึ่งเป็นหลักคำสอนและแนวปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ทักษะของนักวิชาการเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเอกสารและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดศิลปะและการสร้างสรรค์ผลงาน

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามผ่านวิธีการเก็บข้อมูลโดยตรง ได้แก่

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้นำในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิม สตรีมุสลิมในพื้นที่ชุมชน อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี จำนวน 23 คน คำถามสัมภาษณ์ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่ 1) การวิเคราะห์ปัจจัยการปรับตัวของสตรีมุสลิมในปัจจุบัน และ 2) กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านกิจกรรมเชิงทดลอง

กิจกรรมปฏิบัติการเชิงทดลอง การทดลองเชิงสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการเย็บปัก เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตและความคิดของสตรีมุสลิม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของศิลปะในสังคมมุสลิมและการบันทึกผลการทดลองและประเมินแนวทางการประยุกต์ใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการสื่อสารทางวัฒนธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยใช้วิธีการต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความคิด มุมมอง และประสบการณ์ของสตรีมุสลิม
2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต และแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะ
3. การบันทึกภาคสนาม (Field Notes) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ
4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากการสัมภาษณ์และกิจกรรมเชิงทดลองเข้ากับแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการปรับตัวของสตรีมุสลิม รวมถึงบทบาทของศิลปะในฐานะเครื่องมือในการสะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมในสังคมร่วมสมัย

ผลการวิจัย

วิเคราะห์การสัมภาษณ์ข้อคำถามตามกรอบวัตถุประสงค์ ปัจจัย การปรับตัวของสตรีมุสลิม ผลกระทบในวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ดังตารางที่ 1 ตัวอย่างการวิเคราะห์ จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง Pilot Testing

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือวิจัยในการศึกษา สตรีมุสลิมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ข้อคำถาม	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การปฏิบัติการ/ทดลอง
1. ปัจจัยด้านใดที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของ “สตรีมุสลิม”	กลุ่มมุสลิมะฮ์ในพื้นที่ ชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน การสุ่มตัวอย่าง	การวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุม	จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุ 18-35 ปี

ข้อคำถาม	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	การปฏิบัติการ/ทดลอง
		เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4. การบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล (Data Recording & Analysis)	
2. ความไฝ่ฝันของสตรีมุสลิม	กลุ่มมุสลิมะฮ์ในพื้นที่ชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี จำนวน 10 คน การสุ่มตัวอย่าง	การวิจัยนี้ใช้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4. การบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล (Data Recording & Analysis)	จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุ 18-35 ปี
	กำหนดการสัมภาษณ์สตรีมุสลิมในพื้นที่ชุมชนคลองช้างอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน จากกลุ่มตัวอย่าง	แบบสัมภาษณ์สำหรับการสนทนากลุ่ม	จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุ 40-55 ปี 1. สัมภาษณ์ กะยา 2. สัมภาษณ์ กะนา 3. สัมภาษณ์ กะมะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิมในอำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี

<p>จากการสัมภาษณ์เชิงลึก</p> <p>ข้อความถาม : ปัจจัยด้านใดที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของ “สตรีมุสลิม”</p>	
<p>1. กลุ่มมุสลิมะฮ์ ในพื้นที่ชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 20 คน จากการสุ่มตัวอย่าง ในช่วงอายุ 18-35 ปี</p>	
<p>ด้านสังคม</p>	<p>ความเสมอภาค</p> <p>เพราะในปัจจุบันผู้ชายกับผู้หญิงมีความเสมอภาค ทำให้ผู้ชายกับผู้หญิงมีการจับเนื้อต้องตัวกัน โดยไม่คิดอะไรทำเป็นเรื่องปกติในปัจจุบัน เลยทำให้มีผลกระทบหลาย ๆ อย่างตามมา</p> <p>ขาดโอกาสและสิทธิในการแสดงออก</p> <p>ขาดโอกาสในด้านการแสดงออก เพราะด้วยสถานการณ์หลาย ๆ อย่าง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสิทธิ หลาย ๆ อย่าง เริ่มเข้าถึงทุก ๆ คน แต่ด้วยมาตรการในเขตพื้นที่สามจังหวัดเป็นพื้นที่การปกครองพิเศษ การถูกตัดโอกาสของคนบางกลุ่ม เพียงเพราะเขาอาจจะไม่ได้มีข้อคิดเห็นหรือมุมมองที่เหมือนกับคนทั่วไป</p> <p>สิทธิและความเท่าเทียม</p> <p>ศาสนา มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ทั้งการแต่งกายที่ถูกต้องตามหลัก การปฏิบัติศาสนกิจและบทบาทในครอบครัว และข้อกฎหมาย อิทธิพลการให้สิทธิของสตรีและความเท่าเทียมทางเพศ สังคม และครอบครัว</p> <p>ประเพณีนิยมทางศาสนา</p> <p>วัฒนธรรมและประเพณี การเปลี่ยนแปลงและการถูกตัดแปลงจากสังคมนิยมหรือกระแสต่าง ๆ เช่น วิธีการพันผ้าคลุมการแต่งตัวการใช้ชีวิต สิ่งต่าง ๆ แตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่แล้วหรือประเพณีแบบดั้งเดิมที่ควรรักษาไว้</p> <p>วิถีชีวิตชนบประเพณีดั้งเดิม ส่งผลต่อสตรีในยุคปัจจุบันก่อให้เกิดการปรับตัวที่ผสมผสานระหว่างบทบาทความเชื่อที่เข้ากับศาสนาอิสลาม สตรีมุสลิมยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทศาสนา เช่น การแต่งตัวที่เหมาะสม ครอบครั้ว การศึกษา ความท้าทายที่มีมุมมองต่างกันไป</p>
<p>ด้านเศรษฐกิจ</p>	<p>โอกาสและข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ</p> <p>ปัญหาการทำงานและอาชีพของมุสลิมในสังคมไทยบางครั้งในสถานที่ก็ไม่รับมุสลิมเข้าในการทำงาน และมีข้อจำกัดในการทำงาน ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิม และรายได้ในการประกอบอาชีพมีขีดจำกัด</p> <p>การหารายได้หลักของครอบครัว</p> <p>ปัจจัยด้านการเงินและการใช้ชีวิต ประกอบอาชีพมีรายได้และสามารถเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งดูแลครอบครัวที่ดีได้</p>

<p>ด้านสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี</p>	<p>สื่อออนไลน์ที่สะท้อนผ่านสตรีมุสลิม</p> <p>สื่อโซเชียลที่เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมา ทำให้สตรีหลาย ๆ คนไม่สามารถเข้าถึงความรู้และทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตัวให้เป็นมุสลิมที่ดีได้ตามที่ควรจะต้องเป็น โดยเฉพาะในด้านการศึกษเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านศาสนาเข้ามามีบทบาทแทรกแซงเป็นอย่างมาก เพื่อให้สตรีมุสลิมหลายคนได้ตระหนักถึงการเข้าถึงการดำเนินชีวิตของตนเองในสังคมและสามารถคงอยู่ในเส้นทางที่ศาสนาต้องการได้</p> <p>การแต่งกายและการดำเนินชีวิต</p> <p>สภาพแวดล้อมในส่วนของ การตั้งกฎเกณฑ์ เช่น ในที่ทำงานเรื่องการแต่งกายไม่ให้มีการใส่ผ้าคลุม ในเวลาที่ทำงาน ทำให้มุสลิมะห์ต้องเลือกศาสนามากกว่า การเข้าร่วมทำงานกับองค์กรนั้น ทำให้มุสลิมที่มีศักยภาพอาจจะไม่ได้ทำงานที่ตนถนัดได้อย่างเต็มที่ เพราะเลือกที่จะไม่ทำ</p> <p>อาหารฮาลาล ปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต</p> <p>ปัจจัยด้านอาหารการใช้ชีวิตในปัจจุบัน อาหารเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ตลอด และในบางพื้นที่ที่ไม่มีอาหารมุสลิม ทำให้ดำรงชีวิตยากมากขึ้น เพราะมุสลิมต้องรับประทานอาหารที่ฮาลาลเท่านั้น อาหารจึงเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต</p>
<p>ข้อคำถาม : ความใฝ่ฝันของสตรีมุสลิม</p>	
<p>ด้านสังคม</p>	<p>เป็นมุสลิมะห์ที่ดี</p> <p>การใช้ชีวิต โดยไม่ต้องหวาดระแวง เมื่อต้องออกไปใช้ชีวิตคนเดียว</p> <p>ความเข้าใจ ความรักและการช่วยเหลือ</p> <p>การมีหน้าที่การงานที่มั่นคง สามารถดูแลตัวเองได้ หากมีสามีที่เคารพเรา มีการงานที่ดี ไม่ติดยาเสพติด ไม่ติดการพนัน อยู่ในอีมาน สามารถพาเราไปในหนทางที่ถูกต้องที่สำคัญต้องเห็นคุณค่าในตัวเอง</p> <p>การแสดงตัวตนของมุสลิมะห์</p> <p>การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และมีการปฏิบัติอย่างไม่เลือกเพศ สตรีก็สามารถทำอะไรหลาย ๆ อย่างได้มากกว่าที่คุณคิด</p> <p>การใช้ชีวิตในสังคมแบบไม่รู้สึกแปลกแยก สตรีมุสลิมก็คือบุคคลที่ควรได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกันในสังคม โดยไม่มีการแบ่งแยก</p> <p>การเป็นผู้หญิงและสตรีที่ควรให้เกียรติ เป็นอย่างยิ่ง การแสดงตัวตนของมุสลิมะห์ ในสังคมพื้นที่สามจังหวัด ที่ต้องการพื้นที่ส่วนตัวและต้องการความยุติธรรม เหมือนกับพื้นที่ในจังหวัดอื่น ๆ</p>
<p>ด้านเศรษฐกิจ</p>	<p>คุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>รายได้ และอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัว</p> <p>มีอาชีพ ครอบครัวที่มั่นคง</p>

ด้านสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยี	การใช้ชีวิตในวิถีอิสลาม มีความสุขทั้งทางกายและทางใจอย่างแท้จริง ในการใช้ชีวิต ในวิถีอิสลาม เช่น เรื่องการแต่งกาย การคลุมฮิญาบไม่ใช่เรื่องหน้าแปลก เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแต่งกายแบบมุสลิมะห์
------------------------------	---

(ที่มา : คีร์ตา อีสรัน, 2567)

2. การสัมภาษณ์ สตรีมุสลิม ในพื้นที่ชุมชนคลองช้าง อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 3 คน จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงอายุ 40-55 ปี ดังตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบ กลุ่มสตรีมุสลิม ในพื้นที่ชุมชนคลองช้าง อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี จากกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาภาคสนาม PILOT TESTING ในการลงพื้นที่ตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบ กลุ่มสตรีมุสลิม ในพื้นที่ชุมชนคลองช้าง อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี จากกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาภาคสนาม PILOT TESTING ในการลงพื้นที่ตามวัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ปัจจัยการปรับตัวของสตรีมุสลิม ผลกระทบในวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน	
<p>ปัจจัยการปรับตัว : อาชีพเป็นอาสาสมัคร ในพื้นที่เขตเมือง ในชุมชนคลองช้าง อาเนาะรู จังหวัดปัตตานี</p> <p>สตรีมุสลิมในชุมชนคลองช้าง อาเนาะรู จังหวัดปัตตานี มีบทบาทเป็นหลักของครอบครัว ทั้งในการทำงานและการเลี้ยงลูก โดยยึดหลักศาสนา เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ เป็นอาสาสมัครในชุมชน ทำให้ต้องปรับตัวต่อบริบทของเมือง ทั้งในด้านการสร้างรายได้ การสื่อสารและการเลี้ยงดูบุตร โดยเน้นการสอนให้ดำเนินชีวิตอย่าง “ซอและห์” ตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>บทบาทความเป็นแม่ คนที่ 1 สัมภาษณ์ กะยา อายุ 44 ปี</p>

<p>ปัจจัยการปรับตัว : อาชีพเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวและต้องดูแลลูก 6 คน ปัจจุบันเป็นเสาหลักของครอบครัวทั้งพ่อและแม่</p> <p>หญิงมุสลิมที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวและต้องดูแลลูกถึง 6 คน มีบทบาทเป็นทั้งพ่อและแม่ของครอบครัว โดยทำงานในบ้านเด็กกำพร้า พร้อมกับเลี้ยงดูบุตรภายใต้หลักการทางศาสนาอิสลาม ปัจจัยด้านศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก เช่น การเริ่มคลุมฮิญาบตั้งแต่อายุ 9 ปี ด้านเศรษฐกิจ รายได้ที่ไม่เพียงพอเป็นความท้าทายหลักในการดูแลครอบครัว แต่ความศรัทธาในอัลลอฮ์ยังคงเป็นแนวทางสำคัญในการดำรงบทบาทความเป็นแม่อย่างเข้มแข็งและมั่นคง</p>	<p>บทบาทของความเป็น แม่เลี้ยงเดี่ยว คนที่ 2 สัมภาษณ์ กะมะ อายุ 51 ปี</p>
<p>ปัจจัยการปรับตัว : การประกอบอาชีพเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้า อาชีพหลักที่หารายได้และเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว</p> <p>สตรีมุสลิมที่ประกอบอาชีพเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้า มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยเรียน โดยเลือกทำงานด้านวิชาชีพหลังจากจบการศึกษาจากโรงเรียนศาสนา (ปอเนาะห์) ซึ่งเป็นแนวทางที่ครอบครัวส่งเสริมมาตั้งแต่เด็ก ภายหลังจากแต่งงาน หน้าที่และความรับผิดชอบยิ่งเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการดูแลสามีและครอบครัว ในขณะที่ยังคงยึดมั่นในหลักศาสนา โดยถือว่าหน้าที่ของสตรีมุสลิมคือ การทำความดีเพื่ออัลลอฮ์ และเตรียมพร้อมสำหรับโลกอาคิเราะห์</p>	<p>บทบาทของความเป็น แม่ และป้า คนที่ 3 สัมภาษณ์ กะมะ อายุ 53 ปี</p>

(ที่มา : คีตดา อิสรัน, 2567)

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีมุสลิมในพื้นที่ชุมชนคลองช้าง อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมจากงานหัตถกรรมผ้า โดยเริ่มจากการที่ผู้วิจัยวางแผนและกำหนดรูปแบบกิจกรรม ร่วมกับการสื่อสารและประสานงานกับตัวแทนชุมชนจากแต่ละตำบล เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรม กิจกรรม

สร้างสรรค์ประกอบด้วยการสาธิตการปฏิบัติงานศิลปกรรมจากหัตถกรรมผ้า โดยให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจกระบวนการตั้งแต่การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคนิค และกรรมวิธีในการสร้างผลงานเบื้องต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้นครั้งแรก เป็นเวลาประมาณ 90–180 นาที และแบ่งเทคนิคการสร้างสรรค้ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การวาดเส้นด้วยวัสดุ และ 2) การใช้วัสดุผสม เช่น ผ้าปัก และรอยเย็บ โดยเน้นกระบวนการทดลองแบบมีส่วนร่วมภายใต้กิจกรรม “คุยกะกะห์” ซึ่งทำหน้าที่เป็น PILOT TESTING เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสามารถเลือกเข้าร่วมบางช่วงหรือ ออกจากกิจกรรมได้ตามความสะดวก เมื่อผู้เข้าร่วมได้ทดลองสร้างสรรคงานเบื้องต้นแล้ว จึงเข้าสู่ขั้นตอนการสร้างสรรคผลงานร่วมกันในรูปแบบของ ศิลปะชุมชน โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มประชากร ที่มีความสนใจในงานหัตถกรรม จากนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานที่เกิดขึ้น ต่อผู้เชี่ยวชาญด้านงานหัตถกรรมและผ้า พร้อมเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสะท้อนมุมมองด้านศิลปะ วัฒนธรรม และบริบทชุมชน ภายหลังจาก การปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าร่วม เพื่อสังเคราะห์และจัดทำเป็นบทความทางวิชาการ และในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยได้จัดนิทรรศการศิลปะชุมชน เพื่อนำเสนอผลงาน ต้นแบบที่ได้จากกระบวนการวิจัย พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม นิทรรศการและแสดงความคิดเห็น ซึ่งนับเป็นการสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วม อย่างแท้จริงของคนในชุมชน และช่วยวางแนวทางในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ในอนาคตอย่างต่อเนื่อง

2. การร่างแบบลายเส้นดินสอ ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะลายเส้นอิสระ และ ลักษณะลายเส้นจากการสังเกตลดทอนดั้งเดิม โดยกำหนดทิศทางและจังหวะลายเส้นตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวอย่างลักษณะ ลดทอนพรรณพฤกษา
จากเทคนิคการสร้างแบบลายปักผ้า
(ที่มา : คีตตา อีสรัน, 2567)

3. การเย็บ รอยเส้น ตามแบบร่างของจิ้งหะและรูปทรงของลวดลาย
ที่ได้กำหนดไว้ ด้วยการกำหนด เส้นขาวดำ และลายเส้นจ้แบบร่างขั้นต้น
ในลักษณะของรูปทรงจากลวดลายพรรณไม้ โดยการกำหนดรูปร่าง-รูปทรง
ที่ปรากฏลงบนผืนผ้า สีขาว ขนาด 60 x 60 เซนติเมตร

ภาพที่ 4 ผลงานสร้างสรรค์ “สร้างรอยเย็บ” ตัวอย่างการทดลองปักผ้า
จากกลุ่มมุสลิมมะห์ ที่มาจากการทดลองกิจกรรมการปฏิบัติงานสร้างสรรค์
(ที่มา : คีตดา อีสรัน, 2567)

4. การศึกษาขั้นตอน ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน “รอยเย็บ” การพูดคุยและถาม-ตอบ จากการสัมภาษณ์ และการทดลองกิจกรรมสู่งานศิลปะสร้างสรรค์ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ผลงานสร้างสรรค์ ในกระบวนการ “สร้างรอยเย็บ”
จากการทดลองกิจกรรมจากผู้เข้าร่วม
(ที่มา : คีตตา อีสรัน, 2567)

5. การออกแบบพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ โดยการนำเสนอผลงาน “คุยกะก๊ะห์” กระบวนทัศน์ของกลุ่มสตรีมุสลิม ผ่านรอยเย็บสู่งานศิลปะสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมปฏิบัติการเชิงทดลอง ของกลุ่มมุสลิมะฮ์ในพื้นที่ชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการติดตั้งผลงานในลักษณะการจัดวางกับพื้นที่ เพื่อออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ในการทดลองในครั้งนี้

“คุยกะกะห์” KAKAH PILOT TESTING

“คุยกะกะห์”

KAKAH SETTING

ภาพที่ 6 ภาพการจัดวางพื้นที่กิจกรรมและพื้นที่นิทรรศการ

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

(ที่มา : คีตดา อีสร์น, 2567)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้างครั้งนี้ ได้มีการจัดรูปแบบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของสตรีมุสลิม รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยสามารถจำแนกออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่

กลุ่มที่ 1: สตรีมุสลิมะห์ช่วงวัย 18-35 ปี

กลุ่มนี้ให้คำตอบในลักษณะของการมุ่งเน้นสังคม หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่สะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม การเมือง ชุมชน รวมถึงกิจกรรมที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นหลัก บุคคลในกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญกับการเข้าสังคมและการแสดงออกถึงความคิดเห็นต่อประเด็นที่พวกเขาถือว่าสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเชิงโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พวกเขามีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคม การพัฒนาชุมชน การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ และการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่สามารถสร้างผลกระทบในวงกว้าง

กลุ่มที่ 2: สตรีมุสลิมะห์ช่วงวัย 40-55 ปี

กลุ่มนี้ให้คำตอบในลักษณะของการมุ่งเน้นบ้านและครอบครัว หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และชีวิตภายในบ้านมากกว่ากลุ่มแรก พวกเขาให้ความสำคัญกับบทบาทในฐานะแม่ ภรรยา และผู้ดูแลครอบครัว โดยมุ่งเน้นไปที่การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตร การดูแลบ้าน และการปฏิบัติตามหลักศาสนาและวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมา พวกเขาอาจมีบทบาทสำคัญในการส่งต่อองค์ความรู้ดั้งเดิมและค่านิยมทางศาสนาให้กับคนรุ่นใหม่ ทั้งในแง่ของวิถีชีวิต การแต่งกาย และบทบาททางสังคมภายในกรอบของข้อกำหนดทางศาสนาและวัฒนธรรม

การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจเบื้องต้น (Pilot Survey) และทบทวน
แนวทางการงานวิจัย

จากการสำรวจเบื้องต้นและการทบทวนแนวทางของงานวิจัย ทำให้เกิด
ตัวแปรที่สำคัญจากการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มประชากรในชุมชน ซึ่งสามารถ
วิเคราะห์ได้ผ่านมิติด้านสังคมโดยอาศัยระบบความสัมพันธ์ของกลุ่มคน พื้นที่
และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยพบว่า
ประชากรในช่วงวัย 18-35 ปี มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
ชุมชนและสังคมมากกว่ากลุ่มวัย 40-55 ปี ซึ่งมักจะให้ความสำคัญกับเรื่อง
ภายในครอบครัวและชีวิตส่วนตัวเป็นหลัก เมื่อพิจารณาในเชิงลึก จะพบว่า
แนวทางการศึกษานี้มีความคล้ายคลึงกับการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์รูปแบบ
การดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสตรีมุสลิมะห์ ซึ่งต้องการทำความเข้าใจ
แนวทางการดำรงชีวิตของพวกเขาภายใต้บริบทของศาสนา วัฒนธรรมและ
กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของการศึกษาอาจอยู่ที่ 1.
บริบทเชิงพื้นที่แต่ละพื้นที่มีบริบททางวัฒนธรรมและโครงสร้างสังคมที่แตกต่างกัน
ซึ่งอาจส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิมะห์ในแต่ละชุมชน 2. ช่วงเวลา
และบริบททางสังคม สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้แนวคิด
เกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิมอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย 3. กลุ่มตัวอย่างที่
ทำการศึกษา กลุ่มประชากรที่ศึกษาอาจมีความแตกต่างกันในด้านอายุ ระดับ
การศึกษา และการเข้าถึงโครงสร้างทางสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อผลลัพธ์ของ
งานวิจัย 4. กฎระเบียบและข้อกำหนดทางศาสนา กรอบของกฎระเบียบทาง
ศาสนาและวัฒนธรรมมีอิทธิพลโดยตรงต่อแนวทางการปรับตัวของสตรีมุสลิม
ในสังคมสมัยใหม่ 5. ความเชื่อมโยงของวิถีปฏิบัติและความสัมพันธ์ทางสังคม
การสร้างสมดุลระหว่างบทบาทส่วนตัวและบทบาททางสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับ
การดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิม 6. ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของความแตกต่าง
และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างดุลยภาพในการศึกษาการปรับตัวของสตรีมุสลิม
สมัยใหม่ ต้องคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างดุลยภาพในชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัย
สำคัญที่ช่วยให้พวกเขาสามารถดำรงตนได้ภายในกรอบของศาสนาและวัฒนธรรม

ที่เปลี่ยนแปลงไป จากผลการวิเคราะห์และสรุปข้อค้นพบดังกล่าว สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับสตรีมุสลิม โดยเน้นแนวทางการสร้างดุลยภาพแบบมีส่วนร่วมผ่านการทำงานร่วมกับชุมชน รวมถึงการศึกษากระบวนการทัศน์ของสตรีมุสลิมในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิต การปรับตัว และบทบาทของพวกเขาในสังคมสมัยใหม่

ภาพที่ 7 ผลการสรุปข้อค้นพบ ทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบแนวทาง
ที่นำไปสู่การปรับตัวของสตรีมุสลิมในปัจจุบัน
(ที่มา : คีตดา อีสรัน, 2567)

เอกสารอ้างอิง

- คีตดา อิสรัน. (2567). กระบวนการสำรวจพื้นที่ที่สังเกตเห็นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
การสร้างสรรค [รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). ตัวอย่างลักษณะ รูปทรงและลวดลายพรรณพฤกษา
จากเทคนิคบนผืนผ้าในรูปแบบต่าง ๆ [รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). ตัวอย่างลักษณะ ลวดลายพรรณพฤกษา จากเทคนิค
การสร้างแบบลายปักผ้า [รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- _____. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิมในอำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี [ตาราง]. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). ผลการสรุปข้อค้นพบ ทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบแนวทาง
ที่นำไปสู่การปรับตัวของสตรีมุสลิมในปัจจุบัน [รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). ผลงานสร้างสรรค์ “สร้างรอยเย็บ” ตัวอย่างการทดลองปักผ้า
จากกลุ่มมุสลิมมะห์ที่มาจากการทดลองกิจกรรมการปฏิบัติงานสร้างสรรค์
[รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). ผลงานสร้างสรรค์ ในกระบวนการ “สร้างรอยเย็บ”
จากการทดลองกิจกรรมจากผู้เข้าร่วม [รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). ภาพการจัดวางพื้นที่กิจกรรมและพื้นที่นิทรรศการ อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี [รูปภาพ]. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2567). แสดงการเปรียบเทียบ กลุ่มสตรีมุสลิม ในพื้นที่ชุมชน
คลองช้างอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จากกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา
ภาคสนาม PILOT TESTING ในการลงพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ [ตาราง].
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- _____. (2567). *แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือวิจัยในการศึกษาศาสนีมุสลิมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี* [ตาราง]. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชะรีส์อรี วาลี (2557). *กระบวนการชুরอ วิธีการบริหารการปกครองตามหลักศาสนาอิสลาม*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ญศ สันตสมบัติ (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฟาริดา สุไลมาน (2558). *ผู้หญิงสองวัฒนธรรม บนเส้นทางชีวิตการเมือง*. สำนักพิมพ์ 14 พับลิเคชั่น.
- มุฮัมมัด อะลี กุฎบ (2561). *เธอผู้อยู่เคียงข้างท่านเราะฮ์ลุส*. นวัตกรรมพิมพ์.
- Amin, H. (2023). *HIJAB: Everyday stories of Muslim woman from Singapore and beyond*. Helang Books.
- Muhammad, A. H., & Nasiruddin, A. (1998). *The Ideal Muslimah: The true Islamic personality of the Muslim woman as defined in the Qur'an and Sunnah*. King Fahd Complex for Printing.
- The James H.W. Thompson Foundation (2013). *Mnemonikos: Art of memory in contemporary textiles*. Printed in Thailand by Parbpim Limited Partnership.